

Název Příspěvku

Sociální reprezentace vyhoření z pohledu vyučujících: „vyhoření“ mezi zkušeností a analytickou kategorií (Teacher's social representations of burnout: burnout between experience and analytical category)

Klíčová slova v ČJ

Vyhoření, sociální reprezentace, vyučující, základní škola

Klíčová slova v AJ

Burnout, social representations, teachers, primary school

Cíle v ČJ

Cílem příspěvku je ukázat, zda a jakým způsobem se liší vyhoření jakožto sociální reprezentace (pohled vyučujících) a vyhoření jakožto analytická kategorie (akademický diskurz).

Teoretická východiska v ČJ

Učitelství patří k jednomu z nejnáročnějších povolání z hlediska míry stresu a z toho důvodu je velké množství vyučujících ohroženo syndromem vyhoření. Co ale pojem vyhoření znamená? Aby bylo možné na uvedenou otázku odpovědět, je nutné zabývat se aktérskou perspektivou, tedy tím, jak na vyhoření nahlížíjí sami vyučující – ať už ti, co mají s vyhořením subjektivní zkušenost (tzv. vyhořelí), tak ti kteří ji nemají (tzv. spokojení). Jako vhodný teoretický rámec pro prozkoumání uvedených aspektů jsme zvolili teorii sociálních reprezentací (Moscovici, 2000).

Metodologie v ČJ

Studie má smíšený design. Zdrojem dat jsou výsledky dotazníku a polostrukturované rozhovory. Dotazník vyplnilo celkem 2394 vyučujících. Jeho součástí byla Shirom-Melamedova škála vyhoření a otázka na subjektivní pocit vyhoření. Rozhovory byly provedeny se 46 vyučujícími a byly zaměřeny tak, aby co nejkomplexněji postihly všechny stránky školy, které mohou mít vliv na profesní spokojenost a vyhoření. Následně jsme vybrali všechny výroky postihující sociální reprezentace vyhoření, které jsme podrobili tématické analýze. Při kódování výroků jsme využili postupy a techniky zakotvené teorie.

Závěry v ČJ

Výsledky naznačují, že zatímco sociální reprezentace tzv. vyhořelých vyučujících má velmi blízko k vědeckému pojetí vyhoření, reprezentace tzv. spokojených vyučujících je tomuto pojetí vzdálenější. Spokojení vyučující totiž akcentují zejména vnější rovinu vyhoření (z určitého pohledu se tedy zaměřují spíše na důsledky) a to proto, že vnitřní rovina (příčiny, tedy vyčerpání) jim zůstává skryta. Příspěvek se zaměří rovněž na důsledky, které toto „míjení“ může mít v rovině školní reality.

Souhrn příspěvku v AJ

Teaching belongs to one of the most demanding profession in the terms of stress and therefore a large number of teachers are at risk of burnout syndrome. But what does the term burnout syndrome means? To answer the question is necessary to ask how teachers with a different experience of burnout understand the term burnout syndrome. This study therefore wants to answer the question of the nature of the social representation and the scientific concept of burnout. We present the results of the survey which included interviews with 46 teachers and the questionnaire completed by 2394 teachers. The results indicate that the social representations of burned-out teachers are quite similar to the scientific concept of a burnout, while the social representations of satisfied teachers are different. Satisfied teachers accentuate mainly the extrinsic level of burnout because the intrinsic level remains hidden to them.

Bibliografie

- Moscovici, S. (2000). The phenomenon of social representations. In S. Moscovici & G. Duveen Social representations: Explorations in social psychology (s. 18-77). Cambridge: Polity Press.
- Plichtová, J. (1998). Sociálne reprezentácie: Teória, výskum, výzva. Československá psychologie, 6, 503-520.
- Smetáčková, I., Viktorová, I., Štech, S., & Ptáček, R. (v tisku) Vztah syndromu vyhoření, copingových strategií a self-efficacy mezi vyučujícími na českých základních školách. Československá psychologie.